

بررسی روند رشد تکلم و زبان فارسی کودکان از

۲ تا ۸ سالگی

نوشته: دکتر مریم سیف‌نراقی

دکتر عزت‌الله نادری

معرفی مقاله

نتایج بخش اول این تحقیق تحت عنوان "بررسی روند رشد تکلم و زبان فارسی از بدو تولد تا دو سالگی" در نخستین کنفرانس زبان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی در سال ۱۳۶۹ ارائه شده و در مجموعه مقالات کنفرانس مذکور اخیراً به چاپ رسیده است. به مناسبت پیوستگی مطالب بخش اول و دوم این تحقیق، در مقدمه این گزارش به برخی از نکات برجسته بخش اول اشاره شده است و آنگاه یافته‌های حاصل از اجرای چهار چک لیست به نامهای: ۱ - آزمون تشخیص تداعی حافظه شنوایی - بیانی، ۲ - آزمون تشخیص شنوایی، ۳ - آزمون درک زبانی کودک از جملات امری همزمان، ۴ - آزمون سنجش صداها در اول، وسط و آخر کلمات بر کودکان ۲ تا ۸ سال فارسی زبان از نظر می‌گذرد.

این مقاله توسط خانم دکتر مریم سیف‌نراقی، دانشیار دانشگاه علامه طباطبایی و آقای دکتر عزت‌الله نادری، استاد دانشگاه تربیت معلم نوشته شده و در اختیار فصلنامه قرار گرفته است، که بدینوسیله از ایشان قدردانی می‌شود.

نوزاد انسان با گریه، ورود خویش را به جهان خاکی، اعلام می‌دارد؛ و این گریه که در واقع اولین بازدم^۱ وی است، اولین مرحله از رشد تکلم او نیز به حساب می‌آید.

گریه‌های اولیه نوزاد صرفاً جنبه بازتابی دارد و اگر منحنیهای این گریه‌ها ثبت شود، مشاهده می‌گردد که وی در موقعیتهای مختلف به گونه‌ای یکسان گریه می‌کند.^۲ اما با پایان ماه اول، در گریه‌های کودک تغییرات محسوسی به وجود می‌آید و اگر مادر دقیق باشد از لحن گریه فرزند خود به خواب آلودگی، گرسنگی، درد شکم یا تریودن جای او پی می‌برد؛ لذا در این مرحله که مرحله دوم تکلم به حساب می‌آید، کودک با تولید گریه‌های متفاوت خویش، سعی در کنترل محیط و جلب توجه دیگران دارد. در این سن، درک صداهای محیطی از طریق شنوایی نیز در وی پدیدار می‌شود و واکنشی کلی و مبهم نسبت به صداهای محیطی از خود نشان می‌دهد.^۳ به سخن دیگر، نوزاد انسان از اولین روزهای تولد در برابر محرکهای شنوایی بیشماری از جمله کلام اطرافیان، قرار می‌گیرد. کودک در ابتدا بین محرکهای کلامی، هیچگونه تمایز و تفاوتی قائل نیست؛ لذا درک وی از دنیای صداها، درک کلی و مبهم است. اما با رشد ذهنی وی و نیز ارتباطات روزافزون محیط و علائم آوایی، به عنوان بخشی از موقعیتهای ویژه زندگی، ادراک می‌گردد و تفکیک و تمایز بین صداها و کلمات شروع می‌شود. در آغاز ادراکهای صوتی کودک با رفتارهای خاصی همراه است. در حدود ۳ ماهگی، کودک متوجه صداهایی که خود تولید می‌کند، می‌شود و از بازی با صداها لذت می‌برد. این مرحله که مرحله سوم تکلم است، مرحله ورور کردن و بل‌بل کردن^۴ نامگذاری شده است. بازی با صداها، باعث می‌شود که کودک آگاهیها و توجه بیشتری نسبت به صداهای خود بدست آورد و نیز به صدای حرف زدن دیگران گوش دهد. در این مرحله، کودک صداهایی را تولید می‌کند که وابسته به زبان خاصی نیست، بلکه صداهای وی صداهای موجود تمام زبانهای دنیا را دربر دارد و این نشانگر آنست که کودک انسان به گونه‌ای ذاتی، قادر است هر زبانی را که او در معرض آن قرار می‌گیرد، بیاموزد.^۵

تمام کودکان، اعم از شنوا یا ناشنوا، از مرحله "بل‌بل" کردن می‌گذرند، اما کودکانی که به اختلالات شنوایی یا آسیبهای مغزی قسمتهای مرتبط با شنیدن و درک آن دچار هستند، از مرحله بل‌بل کردن فراتر نمی‌روند؛ و چون صداهای تولید شده توسط خود را نمی‌شنوند، دست از تولید آنها برمی‌دارند و به دنیای سکوت فرو می‌روند. کودکان از ۳ تا ۶ ماهگی به تکرار آنچه خود تولید می‌کنند، می‌پردازند و بدین جهت، این مرحله را مرحله تکرار صدا^۶ یا چهارمین مرحله از رشد تکلم می‌دانند.

کودکان از ۶ تا ۹ ماهگی می‌توانند تک‌هجاهایی مانند ما، با، دا، و... را تولید کنند، اما هیچگونه درکی از مفهوم آنچه تولید می‌کنند و نیز معنایی که ممکن است برای دیگران داشته باشد، ندارند. در اواخر این سن، اگر صدای تولید شده توسط کودک، برای تقلید در اختیارش گذاشته شود، آن را تقلید می‌کند و یا اگر مادر یا فردی دیگر صدای ساده‌ای را

تولید کند، کودک سعی در تقلید آن دارد، بدین جهت این مرحله را مرحله تکلم انعکاسی^۷ یا پنجمین مرحله از رشد تکلم و زبان^۸ می‌نامند. در این مرحله تأثیر نفوذ صداهای محیطی در صداهایی که کودک می‌تواند تولید کند، نمایان می‌گردد. لذا شاید این سن مناسبترین موقع برای شروع آموزش صداهای محیطی باشد.

در حدود ۹ تا ۱۲ ماهگی، تمام کودکان عادی قادر به تولید واژه‌های آ، آ، ا، او اکثر آنان قادر به تولید واجهای ب، د، م، می باشند^۹. بررسی صداهای تولید شده توسط کودکان این سن، مشخص می‌کند که تولید واجهایی مانند ر، ژ، خ، چ و گ برای کودکان مشکلترا از سایر واجها است. کودک در این سن معمولاً نسبت به نام خود و نیز کلماتی مانند "نه"، "نکن"، "دست نزن" واکنش نشان می‌دهد و اولین نشانه‌های درک کلمات در وی پدیدار می‌شود. باید توجه داشت که واکنشهای اولیه کودک نسبت به کلمات ممکن است در برابر تغییرات چهره‌ای، اداها و حالات عاطفی که معمولاً با بیان این‌گونه کلمات همراه است، باشد. اما بهر حال این واکنشهای کودکان نشانه مناسبی برای این مطلب است که درک کلمات دیگران برای آنان زودتر از بیان کلمات آغاز می‌شود و همیشه نیز توانایی انسان برای درک و فهمیدن سخنان دیگران، بیشتر از توانایی وی برای بیان افکار و عواطف است. همچنین این درک کلمات، نشانگر آنست که کودک بزودی اولین واژه‌ها را بیان خواهد کرد.

در حدود یک سال تا یکسال و نیم کودکان قادر می‌شوند، اولین کلمات را بیان کنند. تحقیقات انجام شده در این زمینه^{۱۰}، نشان می‌دهد که اولین واژه‌هایی که آنان بیان می‌کنند، ماما، بابا و پس از آن، آب، دادا (به معنی داداش)، دَدَ (به معنی بیرون) و تَه تَه (به معنی خوشمزه) است. نیز براساس شمارشی که از تعداد کلمات این گروه سنی به عمل آمده است، معلوم می‌شود که حداکثر تعداد کلمات ۱۸ و حداقل آن ۱ می‌باشد. همچنین تعداد واژگان اکثریت این گروه سنی از کودکان بین ۳ تا ۶ کلمه و با میانگین ۵ کلمه است. از نظر تجزیه دستوری، فراوانترین کلماتی که کودکان به کار می‌برند، در درجه اول اسم، بعد فعل و سپس ضمیر، صفت، قید و حروف است.

همانگونه که ملاحظه می‌شود، نوزاد انسان بالقوه توانایی تولید آواهای^{۱۱} مختلف هر زبانی را که در معرض آن قرار می‌گیرد، دارد. این آواها در حدود یک و نیم سالگی به اجزاء گویایی و یا کلمات، در شکل ابتدایی آن و به عنوان عمده‌ترین وسیله ارتباطی کودک با جهان خارج تبدیل می‌شود و مورد استفاده و بهره‌برداری وی قرار می‌گیرد. این واژه‌ها یا اجزاء زبان، در حقیقت علائم قراردادی می‌باشند که بین صدای شنیداری آنها و شیئی واقعی با حوادث خارجی ارتباط معنادار چندانی وجود ندارد. اما کودک از حدود سن یادشده، شروع به برقراری ارتباط معنی‌دار بین این واژه‌ها و امور مورد قرارداد، می‌کند.

در حدود یکسال و نیم تا دو سال، اولین عبارات دو کلمه‌ای مانند: "بابا رفت"، "مامان بیا" آغاز می‌شود. این عبارات در ابتدا بیشتر مانند عبارت اول، خبری و یا مانند عبارت دوم، امری است. همچنین این عبارات عمدتاً دو کلمه‌ای می‌باشند^{۱۲}.

اینک خدای را شاکریم که بار دیگر فرصت یافتیم از این طریق به ارائه گزارش بخش دیگری از کار پژوهشی خود در خصوص روند رشد تکلم و زبان فارسی کودکان، مبادرت کنیم. لذا در ادامه بحث، نخست شیوه انجام تحقیق، سپس نتایج و در خاتمه جمع‌بندی و پیشنهادها از نظر می‌گذرد.

روش انجام پژوهش

با توجه به ماهیت موضوع مورد پژوهش و هدف آن که بررسی روند رشد تکلم و زبان فارسی کودکان از ۲ تا ۸ سالگی است، در این تحقیق از روش تحقیق مقطعی^{۱۳} بهره گرفته شده است و جهت انجام آن اقدامات زیر به عمل آمده است:

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق را کودکان تهرانی تشکیل می‌دهند که در محدوده سنی ۲ تا ۸ سال قرار دارند و متعلق به خانواده‌هایی هستند که از نظر امکانات اقتصادی - اجتماعی در حد متوسط جامعه می‌باشند.

نمونه و نحوه‌گزینش آن

از جامعه آماری یادشده و از میان کودکانی که در دسترس بوده‌اند، ۱۸۰ کودک به طور تصادفی انتخاب شده‌اند، به گونه‌ای که تعداد کودکان در هر یک از مقاطع سنی مورد بررسی، ۳۰ نفر می‌باشد. مقاطع سنی مورد بررسی عبارت است از:

۱- ۲ تا ۳ سال

۲- ۳ تا ۴ سال

۳- ۴ تا ۵ سال

۴- ۵ تا ۶ سال

۵- ۶ تا ۷ سال

۶- ۷ تا ۸ سال

روش جمع‌آوری اطلاعات

در این تحقیق، هر کودک به طور انفرادی، در مکانی به دور از سروصدا و متغیرهای مزاحم دیگر، به وسیله چهار چک لیست^{۱۴} به نامهای: ۱- آزمون تشخیص توالی حافظه شنوایی - بیانی، ۲- آزمون تشخیص شنوایی، ۳- آزمون درک زبانی کودک از جملات امری همزمان، ۴- آزمون سنجش صداها در اول، وسط و آخر کلمات، مورد بررسی و آزمایش قرار گرفته و اطلاعات مورد نظر، جمع‌آوری شده است. در خصوص اجرای این چک لیستها، لازمست آزمایشگر علاوه بر جلب توجه کودک، به گونه‌ای عمل کند که برای

کودک لب‌خوانی مقدور نباشد. زیرا این چک‌لیستها علاوه بر سنجش برخی از ویژگیهای تکلمی و زبانی کودکان، به عنوان ابزاری مقدماتی برای تشخیص مشکلات شنوایی آنان نیز محسوب می‌شود. نیک می‌دانیم که یکی از عوامل اساسی تکلم در انسانها، توانایی شنوایی آنان است و همانگونه که اشاره رفت، این تحقیق به بررسی روند رشد تکلمی کودکان فارسی زبان از طریق سنجش تواناییهایی چون: حافظه شنوایی - بیانی، تشخیص و تمیز شنوایی، درک زبانی و تمیز صداها در کلمات، توجه دارد.

۱ - توالی حافظه شنوایی - بیانی کلمات و اعداد

برای بررسی توالی حافظه شنوایی کودکان در مقاطع سنی ۲ تا ۸ سالگی، از چک‌لیست شماره ۱ استفاده شده است.

در این چک‌لیست، از کلمات و اعداد غیر مرتبط که به تدریج تعداد آنها افزایش می‌یابد، استفاده شده است. آزمایشگر باید هر کلمه یا عدد را با تانی، شمرده با زمانی مناسب^{۱۵} برای آزمودنی بیان دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

چک لیست شماره ۱

آزمون تشخیص توالی حافظه شنوایی - بیانی

نام و نام خانوادگی آزمایشگر تاریخ آزمایش نام و نام خانوادگی کودک

	سال	سن آزمودنی
	ماه	
	روز	
		لیست کلمات و اعداد
		توپ - ماشین
		عروسک - بابا
		فرش - کتاب - مادر
		خانه - در - لباس
		آدم - کیف - پنجره - دفتر
		خواهر - تراش - لامپ - ساعت
		درخت - پتو - پیراهن - فرش - پرچم
		اتاق - کتاب - چرخ - پنجره - لامپ
		آرد - ابر - شام - پسر - شاخ - اردک
		لب - آچار - مداد - امام - بره - زیپ
		برادر - نام - تنور - بادام - نماز - پا - چای
		بازی - گاز - خرس - گنجبه - قرآن - پلو - داس
		۳-۵
		۶-۸
		۹-۷-۴
		۵-۶-۸
		۷-۱-۵-۲
		۲-۴-۳-۹
		۳-۸-۵-۱-۶
		۵-۶-۲-۷-۴
		۱-۵-۲-۶-۳-۸
		۲-۷-۲-۵-۹-۴
		۹-۴-۸-۶-۳-۱-۵
		۲-۹-۳-۵-۱-۴-۸

۲- تشخیص شنوایی

در خصوص تشخیص شنوایی آزمودنیهای این تحقیق، از چک لیست شماره ۲ استفاده شده است. همانگونه که ملاحظه می گردد در این چک لیست از ۳۰ جفت کلمه متفاوت و ۱۰ جفت کلمه یکسان استفاده شده است که توسط آن میزان اشتباهات یا خطاهای کودکان در تشخیص شنوایی مورد بررسی قرار می گیرد. در این آزمایش، از کودکان خواسته می شود کلمات یکسان و متفاوت را مشخص کند.

چک لیست شماره ۲

آزمون تشخیص شنوایی

نام و نام خانوادگی آزمایشگر تاریخ آزمایش نام و نام خانوادگی کودک
سن کودک

متفاوت	یکسان		یکسان	متفاوت
		۲۱- او - مو		۱- آب - تاب
		۲۲- شما - شمار		۲- بار - مار
		۲۳- خود - خون		۳- روح - راه
		۲۴- گوش - گوش		۴- است - است
		۲۵- چرا - چرا		۵- ایر - از
		۲۶- ذوق - ذوق		۶- سر - درس
		۲۷- نقد - نقد		۷- تاب - ماب
		۲۸- این - این		۸- دوست - دوست
		۲۹- جنگ - جنگ		۹- کار - مار
		۳۰- صاف - سار		۱۰- زن - زد
		۳۱- زان - جان		۱۱- او - قو
		۳۲- طناب - تاب		۱۲- شب - شک
		۳۳- نلث - نلث		۱۳- پارو - جارو
		۳۴- عدل - عدل		۱۴- فرد - زرد
		۳۵- یک - مک		۱۵- اسم - قسم
		۳۶- غاز - غاز		۱۶- امام - امام
		۳۷- خواب - خان		۱۷- حوض - موز
		۳۸- بریده - پریده		۱۸- خاک - خاش
		۳۹- ظلم - ظلم		۱۹- لال - خال
		۴۰- هوا - روا		۲۰- میز - میز

جوابهای غلط

یکسان

متفاوت

۳- درک زبانی کودک از جملات امری همزمان

در این مورد از چکلیست شماره ۳ استفاده شده است.

در این چکلیست از جملات امری قابل درک برای کودکان که به تدریج تعداد آنها افزایش می‌یابد و بدون ارتباط با یکدیگر می‌باشد، بهره گرفته شده است. در هر مورد جمله یا جملات با تأنی، شمرده و با زمانی مناسب و به طور متوالی توسط آزمایشگر، خوانده می‌شود و در خاتمه آزمودنی باید اعمال خواسته شده را به همان ترتیب انجام دهد.

چکلیست شماره ۳

آزمون درک زبانی کودک از جملات امری همزمان

نام و نام خانوادگی آزمایشگر تاریخ آزمایش نام و نام خانوادگی کودک

ردیف	جملات	سن آزمودنی	
		سال	ماه
		روز	
۱	بیا اینجا		
۱	در را ببند		
۲	کتاب را بردار و روی صندلی بنشین		
۲	آب لیوان را خالی کن و بعد بیا اینجا		
۳	مداد را از روی زمین بردار، در را باز کن کتاب را ببند		
۳	بیرون را نگاه کن، کتاب را بخوان و مژه‌هایت را نشان بده		
۴	تراش را روی میز بگذار، عکس کتاب را نشان بده، کفش‌هایت را مرتب کن، نزدیک در بنشین		
۴	یسکویت را بخور، خطی بر کاغذ بکش، لیوان را در آشپزخانه بگذار، خط کش را بردار		
۵	کاغذ را تا کن، کتاب را به من بده، بین بیرون چه کسی است، ساعت را روی میز بگذار، کنار دیوار بایست		
۵	زیانت را بیرون بیاور، موهایت را شانه کن، بگو "ساعت" مژه‌هایت را بمن نشان بده، فوت کن		
۶			

۴ - تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات

برای سنجش تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات از چک‌لیست شماره ۴ استفاده شده است.

در این چک‌لیست ۲۸ صدای شنیداری زبان فارسی بر حسب اینکه در اول، وسط و آخر کلمات قرار دارند، از طریق کلماتی ساده و به گونه‌ای که وجه تشخیصی در آن رعایت شده باشد، مورد آزمایش قرار می‌گیرد. در این آزمایش، آزمایشگر باید در مورد هر صدا، سه کلمه مربوط به آن را با تأنی، شمرده و با فاصله زمانی مناسب، برای آزمودنی بیان کند، آنگاه منتظر بماند تا آزمودنی آنها را تکرار کند.

چک‌لیست شماره ۴

آزمون تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات

نام و نام خانوادگی آزمایشگر..... تاریخ آزمایش..... نام و نام خانوادگی کودک.....
سن کودک.....

صداها	کلمه‌ها	اول	وسط	آخر	صداها	کلمه‌ها	اول	وسط	آخر
آ	آب، داد، با				ا	اِسْم، پسر، به			
ب	باد، آبا، آداب				ف	فرد، نفت، برف			
د	دار، برادر، باد				و	وَأ، ذَوَات، ناور			
ن	نام، تنور، آن				خ	خرس، آخر، شاخ			
ر	راه، آرد، بار				ل	لَب، بالا، بال			
ز	زد، بازار، باز				اُ	اردک، بُز، برو			
ا	آبر، من، دَر				گ	گاز، آگر، برگ			
م	مار، نماز، آدم				چ	چرم، آچار، پارچ			
ت	تاب، آتش، دست				ق	قَد، قُل، برق			
س	سَر، آسب، داس				ای	ایران، سیب، بازی			
او	او، دود، آبرو				ج	جنگ، نجات، موج			
پ	پا، تیر، توپ				رُ	رُاله، مژه، بُر			
ک	کَر، اکبر، پارک				ح	حج، راحت، روح			
ش	شام، کشک، آش				ی	بک، زینب، چای			

نتایج:

یافته‌ها

در ادامه بحث، نتایج حاصل از این پژوهش در زمینه‌های یادشده با استفاده از تکنیکهای آمار توصیفی، سازمان یافته و به ترتیب در چهار بخش، ارائه می‌گردد.

۱- توالی حافظه شنوایی - بیانی کلمات و اعداد

اطلاعات حاصل از بررسی در زمینه یادشده در جداول شماره (۱-۱) الی (۱-۱۲) آورده می‌شود.

جدول شماره (۱-۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی کلمات کودکان ۲ تا ۳ سال

۲ تا ۳ سال		گستره سنی نوع واکنشها (به خاطر سپاری کلمات و تکرار آنها)
درصد	فراوانی	
۱۳	۴	یک کلمه
۵۳	۱۶	دو کلمه
۲۳	۷	سه کلمه
۱۰	۳	چهار کلمه

اطلاعات آمده در جدول شماره (۱-۱) نشان می‌دهد که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت کلمات برای کودکان ۲ تا ۳ سال بین ۱ الی ۴ است و اکثریت آنان می‌توانند ۲ کلمه را به خاطر بسپارند و تکرار کنند.

جدول شماره (۲-۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی اعداد کودکان ۲ تا ۳ سال

۲ تا ۳ سال		گستره سنی نوع واکنشها (به خاطر سپاری اعداد و تکرار آنها)
درصد	فراوانی	
۳	۱	بدون واکنش
۱۳	۴	یک عدد
۵۰	۱۵	دو عدد
۲۷	۸	سه عدد
۷	۲	چهار عدد

از اطلاعات آمده در جدول شماره (۲ - ۱) چنین برمی آید که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت اعداد برای کودکان ۲ تا ۳ سال، بین صفر الی ۴ است و ۵۰ درصد از آنان می توانند ۲ عدد را به خاطر بسپارند و سپس تکرار کنند.

جدول شماره (۳ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی کلمات کودکان ۳ تا ۴ سال

۳ تا ۴ سال		گستره سنی	نوع واکنشها (به خاطر سپاری کلمات و تکرار آنها)
فراوانی	درصد		
۵	۱۷	دو کلمه	
۱۵	۵۰	سه کلمه	
۸	۲۶	چهار کلمه	
۲	۷	پنج کلمه	

اطلاعات آمده در جدول شماره (۳ - ۱) معلوم می دارد که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت کلمات برای کودکان ۳ تا ۴ سال بین ۲ الی ۵ است و ۵۰ درصد آنان می توانند ۳ کلمه را به خاطر بسپارند و تکرار کنند.

جدول شماره (۴ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی اعداد کودکان ۳ تا ۴ سال

۳ تا ۴ سال		گستره سنی	نوع واکنشها (به خاطر سپاری اعداد و تکرار آنها)
فراوانی	درصد		
۶	۲۰	دو عدد	
۱۴	۴۷	سه عدد	
۹	۳۰	چهار عدد	
۱	۳	پنج عدد	

اطلاعات آمده در جدول شماره (۴ - ۱) نشانگر آنست که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت اعداد برای کودکان ۳ تا ۴ سال بین ۲ الی ۵ است و ۴۷ درصد آنان می توانند ۳ عدد را به خاطر بسپارند و سپس تکرار کنند.

جدول شماره (۵ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی کلمات کودکان ۴ تا ۵ سال

۴ تا ۵ سال		گستره سنی نوع واکنشها(به خاطر سپاری کلمات و تکرار آنها)
درصد	فراوانی	
۳	۱	دو کلمه
۳۷	۱۱	سه کلمه
۵۳	۱۶	چهار کلمه
۷	۲	پنج کلمه

اطلاعات آمده در جدول شماره (۵ - ۱) مشخص می‌کند که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت کلمات برای کودکان ۴ تا ۵ سال بین ۲ الی ۵ است و ۵۳ درصد آنان می‌توانند ۴ کلمه را به خاطر بسپارند و تکرار کنند.

جدول شماره (۶ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی اعداد کودکان ۴ تا ۵ سال

۴ تا ۵ سال		گستره سنی نوع واکنشها(به خاطر سپاری اعداد و تکرار آنها)
درصد	فراوانی	
۱۰	۳	دو عدد
۳۰	۹	سه عدد
۵۰	۱۵	چهار عدد
۱۰	۳	پنج عدد

اطلاعات آمده در جدول شماره (۶ - ۱) بیانگر آنست که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت اعداد برای کودکان ۴ تا ۵ سال بین ۲ الی ۵ است و ۵۰ درصد آنان می‌توانند چهار عدد را به خاطر بسپارند و سپس تکرار کنند.

جدول شماره (۷ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی کلمات کودکان ۵ تا ۶ سال

۵ تا ۶ سال		گستره سنی نوع واکنشها(به خاطر سپاری کلمات و تکرار آنها)
فراوانی	درصد	
۸	۲۷	سه کلمه
۱۸	۶۰	چهار کلمه
۳	۱۰	پنج کلمه
۱	۳	شش کلمه

از اطلاعات آمده در جدول شماره (۷ - ۱) چنین برمی آید که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت کلمات برای کودکان ۵ تا ۶ سال بین ۳ الی ۶ است و ۶۰ درصد آنان می توانند ۴ کلمه را به خاطر بسپارند و تکرار کنند.

جدول شماره (۸ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی اعداد کودکان ۵ تا ۶ سال

۵ تا ۶ سال		گستره سنی نوع واکنشها(به خاطر سپاری اعداد و تکرار آنها)
فراوانی	درصد	
۱	۳	دو عدد
۹	۳۰	سه عدد
۱۶	۵۳	چهار عدد
۴	۱۳	پنج عدد

اطلاعات آمده در جدول شماره (۸ - ۱) نشان می دهد که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت اعداد برای کودکان ۵ تا ۶ سال بین ۲ الی ۵ است و ۵۳ درصد آنان می توانند ۴ عدد را به خاطر بسپارند و سپس تکرار کنند.

جدول شماره (۹ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی کلمات کودکان ۶ تا ۷ سال

۶ تا ۷ سال		گستره سنی نوع واکنشها (به خاطر سپاری کلمات و تکرار آنها)
درصد	فراوانی	
۵۰	۱۵	چهار کلمه
۴۳	۱۳	پنج کلمه
۳	۱	شش کلمه
۳	۱	هفت کلمه

اطلاعات آمده در جدول شماره (۹ - ۱) معلوم می‌دارد که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت کلمات برای کودکان ۶ تا ۷ سال بین ۴ الی ۷ است و ۹۳ درصد آنان می‌توانند ۴ الی ۵ کلمه را به خاطر بسپارند و تکرار کنند.

جدول شماره (۱۰ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی - بیانی اعداد کودکان ۶ تا ۷ سال

۶ تا ۷ سال		گستره سنی نوع واکنشها (به خاطر سپاری اعداد و تکرار آنها)
درصد	فراوانی	
۳۷	۱۱	چهار عدد
۵۷	۱۷	پنج عدد
۳	۱	شش عدد
۳	۱	هفت عدد

اطلاعات آمده در جدول شماره (۱۰ - ۱) مشخص می‌کند که دامنه توالی حافظه شنوایی - بیانی کوتاه مدت اعداد برای کودکان ۶ تا ۷ سال بین ۴ الی ۷ است و ۹۴ درصد آنان می‌توانند ۴ الی ۵ عدد را به خاطر بسپارند و تکرار کنند.

جدول شماره (۱۱ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی کلمات کودکان ۷ تا ۸ سال

۷ تا ۸ سال		گستره سنی نوع واکنشها(به خاطر بسیاری کلمات و تکرار آنها)
فراوانی	درصد	
۱۱	۳۷	چهار کلمه
۱۶	۵۳	پنج کلمه
۲	۷	شش کلمه
۱	۳	هفت کلمه

اطلاعات آمده در جدول شماره (۱۱ - ۱) نشانگر آنست که دامنه توالی حافظه شنوایی -بیانی کوتاه مدت کلمات برای کودکان ۷ تا ۸ سال بین ۴ الی ۷ است و ۵۳ درصد از آنان می توانند ۵ کلمه را به خاطر بسپارند و تکرار کنند.

جدول شماره (۱۲ - ۱): توزیع فراوانی و درصد توالی حافظه شنوایی اعداد کودکان ۷ تا ۸ سال

۷ تا ۸ سال		گستره سنی نوع واکنشها(به خاطر بسیاری اعداد و تکرار آنها)
فراوانی	درصد	
۱۲	۴۰	چهار عدد
۱۵	۵۰	پنج عدد
۲	۷	شش عدد
۱	۳	هفت عدد

اطلاعات آمده در جدول شماره (۱۲ - ۱) بیانگر آنست که دامنه توالی حافظه شنوایی -بیانی کوتاه مدت اعداد برای کودکان ۷ تا ۸ سال بین ۴ الی ۷ است و ۵۰ درصد آنان می توانند ۵ عدد را به خاطر بسپارند و سپس تکرار کنند.

۲- تشخیص شنوایی

اطلاعات حاصل از بررسی در زمینه یادشده در جداول شماره (۱-۲) الی (۶-۲) آورده می‌شود.

جدول شماره (۱-۲): توزیع فراوانی و درصد پاسخهای غلط کودکان ۲ تا ۳ سال از آزمون تشخیص شنوایی

سال ۲ تا ۳		گستره سنی	نوع واکنشها
فراوانی	درصد		
۳۰	۱۰۰	پاسخهای نامتناسب	

از جمع‌بندی پاسخهای نامتناسب کودکان ۲ تا ۳ سال به آزمون تشخیص شنوایی، چنین برمی‌آید که تمامی آزمودنیهای این تحقیق معنا و مفهوم یکسان و متفاوت را درک نمی‌کنند و لذا قادر به پاسخگویی به آزمون نیستند؛ اما می‌توانند صرفاً کلمات آزمون را به صورت کلمه به کلمه یا حداکثر به صورت دوتایی و با اشتباهات تلفظی ویژه سن خود تکرار کنند.

جدول شماره (۲-۲): توزیع فراوانی و درصد پاسخهای غلط کودکان ۳ تا ۴ سال از آزمون تشخیص شنوایی

سال ۳ تا ۴		گستره سنی	نوع واکنشها
فراوانی	درصد		
۲۰	۶۷	پاسخهای نامتناسب	
۲	۷	قطع کلمات یکسان را تکرار می‌کنند و از دو کلمه متفاوت، کلمه آخر را	
۸	۲۶	حداقل پاسخهای غلط از جفت‌های یکسان ۳ و حداکثر آن ۶ (۳ الی ۱۰) و در خصوص جفت‌های متفاوت، حداقل ۳ و حداکثر ۱۱ (۳ الی ۱۱)	

اطلاعات آمده در جدول شماره (۲-۲) مشخص می‌کند که اکثریت (۷۴ درصد) آزمودنیهای ۳ تا ۴ سال این تحقیق معنا و مفهوم یکسان و متفاوت را درک نمی‌کنند و لذا قادر به پاسخگویی به آزمون نیستند.

جدول شماره (۳ - ۲): توزیع فراوانی و درصد پاسخهای غلط کودکان ۴ تا ۵ سال از آزمون تشخیص شنوایی

۴ تا ۵ سال		نوع واکنشها
فراوانی	درصد	
۲۰	۶۷	حداقل پاسخهای غلط از جفتهای یکسان صفر و حداکثر ۵ (نیمه‌الی $\frac{5}{10}$) و در خصوص جفتهای متفاوت، حداقل صفر و حداکثر ۱۰ (نیمه‌الی $\frac{10}{30}$)
۱۰	۳۳	بدون غلط

اطلاعات آمده در جدول شماره (۳ - ۲) نشانگر آنست که تمامی آزمودنیهای ۴ تا ۵ سال این تحقیق معنا و مفهوم یکسان و متفاوت را درک می‌کنند؛ اما ۶۷ درصد از آنان تعدادی پاسخهای غلط در جفتهای متفاوت و یکسان دارند.

جدول شماره (۴ - ۲): توزیع فراوانی و درصد پاسخهای غلط کودکان ۵ تا ۶ سال از آزمون تشخیص شنوایی

۵ تا ۶ سال		نوع واکنشها
فراوانی	درصد	
۱۹	۶۳	حداقل پاسخهای غلط از جفتهای یکسان صفر و حداکثر ۴ (نیمه‌الی $\frac{4}{10}$) و در خصوص جفتهای متفاوت، حداقل صفر و حداکثر ۶ (نیمه‌الی $\frac{6}{30}$)
۱۱	۳۷	بدون غلط

از اطلاعات آمده در جدول شماره (۴ - ۲) چنین برمی‌آید که تمامی آزمودنیهای ۵ تا ۶ سال این تحقیق معنا و مفهوم یکسان و متفاوت را درک می‌کنند؛ اما ۶۳ درصد از آنان تعدادی پاسخهای غلط در جفتهای متفاوت و یکسان دارند.

جدول شماره (۵ - ۲): توزیع فراوانی و درصد پاسخهای غلط کودکان ۶ تا ۷ سال از آزمون تشخیص شنوایی

۶ تا ۷ سال		نوع واکنشها
درصد	فراوانی	
۸۳	۲۵	بدون غلط
۱۷	۵	حداقل پاسخهای غلط از جفتهای یکسان صفر و حداکثر ۲ (۱/۱۰ الی ۲/۱۰) و در خصوص جفتهای متفاوت، حداقل صفر و حداکثر ۳ (۱/۳۰ الی ۲/۳۰)

اطلاعات آمده در جدول شماره (۵ - ۲) معلوم می‌دارد که پاسخهای اکثریت (۸۳ درصد) آزمودنیهای ۶ تا ۷ سال این تحقیق به آزمون تشخیص شنوایی، بدون غلط است.

جدول شماره (۶ - ۲): توزیع فراوانی و درصد پاسخهای غلط کودکان ۷ تا ۸ سال از آزمون تشخیص شنوایی

۷ تا ۸ سال		نوع واکنشها
درصد	فراوانی	
۸۷	۲۶	بدون غلط
۱۳	۴	حداقل پاسخهای غلط از جفتهای یکسان صفر و حداکثر ۱ (۱/۱۰ الی ۲/۱۰) و در خصوص جفتهای متفاوت حداقل صفر و حداکثر ۱ (۱/۳۰ الی ۲/۳۰)

اطلاعات آمده در جدول شماره (۶ - ۲) بیانگر آنست که پاسخهای ۸۷ درصد آزمودنیهای ۷ تا ۸ سال این تحقیق به آزمون تشخیص شنوایی، بدون غلط است و تنها ۱۳ درصد از آزمودنیها حداکثر یک غلط در جفتهای یکسان و یک غلط در جفتهای متفاوت داشته‌اند.

۳- درک زبانی کودک از جملات امری همزمان
اطلاعات حاصل از بررسی در زمینه یادشده در جداول شماره (۱-۳) الی (۶-۳)
آورده می شود.

جدول شماره (۱-۳): توزیع فراوانی و درصد درک توالی جملات امری همزمان
کودکان ۲ تا ۳ سال

۲ تا ۳ سال		گستره سنی	نوع واکنشها
فراوانی	درصد		
۲	۷	۱ جمله	
۱۹	۶۳	۲ جمله	
۹	۳۰	۳ جمله	

از اطلاعات آمده در جدول شماره (۱-۳) چنین برمی آید که ۶۳ درصد کودکان ۲ تا ۳ سال این تحقیق قادر به درک توالی دو جمله امری همزمان و اجرای آن به همان ترتیب هستند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

جدول شماره (۲-۳): توزیع فراوانی و درصد درک توالی جملات امری همزمان
کودکان ۳ تا ۴ سال

۳ تا ۴ سال		گستره سنی	نوع واکنشها
فراوانی	درصد		
۹	۳۰	۲ جمله	
۱۸	۶۰	۳ جمله	
۳	۱۰	۴ جمله	

اطلاعات آمده در جدول شماره (۲-۳) نشانگر آنست که ۶۰ درصد کودکان ۳ تا ۴ سال این تحقیق قادر به درک توالی سه جمله همزمان و اجرای آن به همان ترتیب هستند.

جدول شماره (۳ - ۳): توزیع فراوانی و درصد درک توالی جملات امری همزمان کودکان ۴ تا ۵ سال

۴ تا ۵ سال		گستره سنی	نوع واکنشها
درصد	فراوانی		
۷	۲		۲ جمله
۸۰	۲۴		۳ جمله
۱۳	۴		۴ جمله

از اطلاعات آمده در جدول شماره (۳ - ۳) چنین برمی آید که ۸۰ درصد کودکان ۴ تا ۵ سال این تحقیق قادر به درک توالی سه جمله همزمان و اجرای آن به همان ترتیب، هستند.

جدول شماره (۳ - ۴): توزیع فراوانی و درصد درک توالی جملات امری همزمان کودکان ۵ تا ۶ سال

۵ تا ۶ سال		گستره سنی	نوع واکنشها
درصد	فراوانی		
۳	۱		۲ جمله
۶۷	۲۰		۳ جمله
۲۰	۶		۴ جمله
۱۰	۳		۵ جمله

اطلاعات آمده در جدول شماره (۳ - ۴) معلوم می‌دارد که اکثریت (۸۷ درصد) کودکان ۵ تا ۶ سال این تحقیق، قادر به درک توالی ۳ الی ۴ جمله امری همزمان و اجرای آن به همان ترتیب، هستند.

جدول شماره (۵ - ۳): توزیع فراوانی و درصد درک توالی جملات امری همزمان کودکان ۶ تا ۷ سال

۶ تا ۷ سال		نوع واکنشها	گستره سنی
درصد	فراوانی		
۱۰	۳	جمله ۳	
۷۳	۲۲	جمله ۴	
۱۳	۴	جمله ۵	
۳	۱	جمله ۶	

اطلاعات آمده در جدول شماره (۵ - ۳) مشخص می‌کند که اکثریت کودکان ۶ تا ۷ سال این تحقیق، قادر به درک توالی ۴ جمله امری همزمان و اجرای آن به همان ترتیب، هستند.

جدول شماره (۶ - ۳): توزیع فراوانی و درصد درک توالی جملات امری همزمان کودکان ۷ تا ۸ سال

۷ تا ۸ سال		نوع واکنشها	گستره سنی
درصد	فراوانی		
۳	۱	جمله ۳	
۴۳	۱۳	جمله ۴	
۵۰	۱۵	جمله ۵	
۳	۱	جمله ۶	

اطلاعات آمده در جدول شماره (۶ - ۳) نشان می‌دهد که اکثریت کودکان ۷ تا ۸ سال این تحقیق قادر به درک توالی ۴ الی ۵ جمله امری همزمان و اجرای آن به همان ترتیب، هستند.

۴- تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات
اطلاعات حاصل از بررسی در زمینه یادشده در جداول شماره (۱-۴) الی (۶-۴)
آورده می‌شود.

جدول شماره (۱-۴): توزیع فراوانی و درصد اشتباهات ناشی از اجرای آزمون
تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات بر کودکان ۲ تا ۳ سال

کستره سنی		نوع واکنشها*
۲ تا ۳ سال	فراوانی درصد	
۴۰	۱۲	صدای "ر"
۲۷	۸	صدای "ز"
۲۰	۶	صدای "ز"
۱۳	۴	یک یا چند صدا از صداهایی مانند «ق، گ، خ، چ، س، ش و ل»

توضیح آنکه اکثر کودکان ۲ تا ۳ سال قادر به درک آزمون و تکرار مجدد ۳ کلمه به ترتیب خواسته شده، نیستند. لذا کلمات آزمون به صورت مجزای برای آنان خوانده شد تا تکرار کنند. در این تکرار کلمه به کلمه، حداکثر اشتباه کودکان در صداهای اول کلمات ۲۴ و حداقل صفر و با میانگین ۵ است. نیز حداکثر اشتباه در صداهای وسط ۲۶ و حداقل ۱ و با میانگین ۷ است. همچنین حداکثر اشتباهات در صداهای آخر ۲۳ و حداقل ۱ و با میانگین ۶ است.

* شایان ذکر است که اشتباهات کودکان عمدتاً خلاف برخی از صداها مانند "بو به جای ابرو"، "تو به جای نقل"، تبدیل یک صدا به جای صدای دیگر مانند "باحث به جای راحت"، "مزه به جای مژه"، "سد به جای زد"، "نماس به جای نماز"، "بب به جای لب"، "بای به جای بال"، "ذنور به جای تنور"، "سام به جای شام" و نیز منقلب کردن کلمه مانند "آیه به جای اگر"، "بیا به جای ایران" و نیز جایجایی یک صدا در کلمه مانند "تلق به جای نقل"، "امس به جای اسم"، اضافه کردن یک صدا به کلمه مانند "دارد به جای دار".

جدول شماره (۲ - ۴): توزیع فراوانی و درصد اشتباهات ناشی از اجرای آزمون تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات بر کودکان ۳ تا ۴ سال

سال ۳ تا ۴		نوع واکنشها
فراوانی	درصد	
۶	۲۰	صدای "ر"
۵	۱۷	صدای "ز"
۴	۱۳	یک یا چند صدا از صداهایی مانند «ز، ق، گ»، «خ، چ، س، ش و ل»
۱۵	۵	بدون اشتباه

لازم به ذکر است که حداکثر اشتباه در صداهای اول کلمات ۹ و حداقل صفر و با میانگین ۴ است. نیز حداکثر اشتباه در صداهای وسط ۱۳ و حداقل ۱ و با میانگین ۵ می باشد. همچنین حداکثر اشتباه در صداهای آخر ۹ و حداقل ۱ و با میانگین ۵ است.

جدول شماره (۳ - ۴): توزیع فراوانی و درصد اشتباهات ناشی از اجرای آزمون تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات بر کودکان ۴ تا ۵ سال

سال ۴ تا ۵		نوع واکنشها
فراوانی	درصد	
۵	۱۷	صدای "ر"
۳	۱۰	صدای "ز"
۲	۷	یک یا چند صدا از صداهایی مانند «ز، ق، گ»، «خ، چ، س، ش و ل»
۲۰	۶۶	بدون اشتباه

حداکثر اشتباه در صداهای اول کلمات ۴ و حداقل صفر و با میانگین ۱ است نیز حداکثر اشتباه در صداهای وسط کلمات ۶ و حداقل صفر و با میانگین ۲ می باشد. همچنین حداکثر اشتباه در صداهای آخر کلمات ۶ و حداقل صفر و با میانگین ۱ است.

جدول شماره (۴ - ۴): توزیع فراوانی و درصد اشتباهات ناشی از اجرای آزمون تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات بر کودکان ۵ تا ۶ سال

۶ تا ۵ سال		گستره سنی	نوع واکنشها
درصد	فراوانی		
۱۳	۴		صدای "ر"
۷	۲		یک یا چند صدا از صداهایی مانند ز، خ، چ، ق و گ
۸۰	۲۴		بدون اشتباه

حداکثر اشتباه در صداهای اول کلمات ۳ و حداقل صفر و با میانگین ۰/۵ است. نیز حداکثر اشتباه در صداهای وسط کلمات ۴ و حداقل صفر و با میانگین ۱ می باشد. همچنین حداکثر اشتباه در صداهای آخر کلمات ۴ و حداقل صفر و با میانگین ۰/۵ است.

جدول شماره (۴ - ۵): توزیع فراوانی و درصد اشتباهات ناشی از اجرای آزمون تشخیص صداها در اول، وسط و آخر کلمات بر کودکان ۶ تا ۷ سال

۷ تا ۶ سال		گستره سنی	نوع واکنشها
درصد	فراوانی		
۷	۲		صدای "ر"
۱۳	۱		یک یا چند صدا از صداهایی مانند ز، ز، خ، چ و گ
۹۰	۲۷		بدون اشتباه

حداکثر اشتباه در صداهای اول کلمات ۲ و حداقل صفر و با میانگین ۰/۱ است. نیز حداکثر اشتباه در صداهای وسط کلمات ۳ و حداقل صفر و با میانگین ۰/۲ می باشد. همچنین حداکثر اشتباه در صداهای آخر کلمات ۲ و حداقل صفر و با میانگین ۰/۱ است.

جدول شماره (۶ - ۴): توزیع فراوانی و درصد اشتباهات ناشی از اجرای آزمون تشخیص صداهای در اول، وسط و آخر کلمات بر کودکان ۷ تا ۸ سال

۸ تا ۷ سال		گستره سنی	نوع واکنشها
درصد	فراوانی		
۱۰۰	۳۰	بدون اشتباه	

جمع بندی

همانگونه که قبلاً آمده است، تحقیق حاضر بر بررسی روند رشد تکلم و زبان فارسی کودکان از ۲ تا ۸ سالگی نظر دارد. برای انجام این پژوهش از جامعه آماری مورد نظر، به طور تصادفی ۱۸۰ کودک در شش مقطع سنی مختلف، به گونه‌ای انتخاب شده‌اند که در هر مقطع سنی ۳۰ کودک به وسیله چهار چک‌لیست، مورد آزمون قرار گرفته‌اند. عمده‌ترین یافته‌های این مطالعه عبارتست از:

۱- براساس یافته‌های مندرج در جدولهای (۱ - ۱) الی (۱۲ - ۱)، نگارندگان برای محاسبه دامنه توالی حافظه شنوایی کوتاه مدت کلمات و اعداد در کودکان عادی ۲ تا ۸ سال، نرمول زیر را پیشنهاد می‌کنند:

۲ ± سن کودک = دامنه توالی حافظه شنوایی کوتاه مدت کلمات و اعداد برای کودکان عادی ۲ تا ۸ سال

۲- تشخیص شنوایی کودکان با افزایش سن آنان رشد می‌کند. به سخن دیگر، تشخیص تمیز صداهای یکسان و متفاوت در کودکان هفت تا هشت سال، تقریباً به کمال می‌رسد. ۳- از یافته‌های آمده در جدولهای (۱ - ۳) الی (۶ - ۳) چنین برمی‌آید که با افزایش سن کودکان، درک زبانی آنان از جملات امری همزمان افزایش می‌یابد و در هفت تا هشت سالگی آنان قادر به درک توالی ۴ الی ۵ جمله امری همزمان و اجرای آن به همان ترتیب، هستند.

۴- اطلاعات مندرج در جدولهای (۱ - ۴) الی (۶ - ۴) مشخص می‌کند که کودکان ۲ تا ۸ سال در تشخیص و بیان صداهای در اول، وسط و آخر کلمات با دشواریهای تلفظی بسیاری اجده‌اند؛ اما با افزایش سن آنان، این دست از اشتباهات کاهش می‌یابد، به گونه‌ای که آنان بتوانند در هفت یا هشت سالگی تمام صداهای فارسی موجود در اول، وسط و آخر کلمات را بدون اشتباه تشخیص دهند و بیان کنند.

پیشنهادها

- بر اساس نتایج حاصل از این تحقیق و با توجه به پیچیدگی روند رشد تکلم و زبان فارسی در کودکان، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:
- ۱- والدین و مربیان باید با روند رشد تکلم و زبان فارسی کودکان عادی آشنا شوند تا ضمن فراهم سازی محرکهای لازم در این زمینه، از فشارهای پیش از موقع که موجبات بروز مشکلات در تکلم و زبان می‌شود، جلوگیری بعمل آورند.
 - ۲- بر اساس شناخت دقیق مراحل رشد تکلم و زبان فارسی کودکان عادی، دست‌اندرکاران (مربیان پیش‌دستانی، دبستانی و ...) می‌توانند آموزشهای مناسب و مؤثر را طرح ریزی کنند.
 - ۳- با توجه به یافته‌های تحقیقاتی از این دست، روان‌شناسان احتمالاً می‌توانند ریشه بسیاری از اضطرابها و اختلالات تکلمی کودکان را شناسایی کنند.
 - ۴- شناخت فرآیند رشد تکلم و زبان کودکان موجب می‌شود که متخصصان بازپروری و ترمیم اختلالات تکلمی، بتوانند به موقع مشکلات و اختلالات ناشی از شنیدن محرکها و ادراک آنها را شناسایی کنند.
 - ۵- نویسندگان کتابهای کودکان برای جذابیت کتابهای خویش، لازم است از روند رشد تکلم و زبان کودکان به خوبی مطلع باشند.
 - ۶- تهیه کنندگان برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی کودکان که در حال حاضر تنها به متقلب کردن و بعضاً به ادای کودکانه و مضحک صداهای کلمات بزرگسالان مبادرت می‌کنند، لازم است عنایت بیشتری به یافته‌های این دست از تحقیقات داشته باشند تا بتوانند ارتباط مناسبی با مخاطبان خویش برقرار کنند.
 - ۷- همانگونه که در بخش مربوط به چگونگی گزینش نمونه آمده است، تحقیق حاضر به لحاظ ماهیت موضوع و امکانات محققان صرفاً بر ۱۸۰ کودک در دسترس از طبقه اجتماعی - اقتصادی متوسط تهرانی و در ۶ گروه سنی صورت گرفته است. لذا جهت تعمیم‌پذیری بیشتر یافته‌ها و دستیابی احتمالی به هنجارهایی در این خصوص، لازم است تحقیقاتی وسیعتر با نمونه‌های تصادفی بزرگتر و در نقاط جغرافیایی گسترده‌تر، انجام پذیرد.

زیرنویسها:

۱- نوزاد در هنگام تولد مستقیماً با هوا مواجه می‌شود که در دوران جنینی، تجربه‌ای با آن نداشته است و لذا هوای مرو داده شده توسط گریه خارج می‌شود.

۲- سیف‌نراقی و نادری، ۱۳۷۰

۳- امانت (مترجم)، ۱۳۴۸

۴ - Babbling

۵ - Lalling

۶- Echolalia

۷- امانت (مترجم)، ۱۳۴۸

۸- نادری و سیف‌نراقی، ۱۳۶۹

۹- همان منبع

۱۰- همان منبع

۱۱- تحقیقات نشان می‌دهد که بابت‌ها، شامپانزه‌ها، اورانگوتانها دارای دستگاه آوایی پیشرفته‌ای هستند و قادرند حداقل ۱۵ نوع صداهای مختلف را برای ابراز هیجانانی چون ترس، خشم، درد و دیگر تأثرات روانی، ابراز کنند. اما این حیوانات برعکس طوطیان تمایل به تقلید اصوات ندارند و تنها مایل به تقلید محرکهای بینایی هستند و نیز نمی‌توانند در غیبت امور حس شده و تجربه شده، آن را به خاطر بیاورند و کلمه را با آن تداعی کنند (قاسم‌زاده (مترجم) ۱۳۶۵).

۱۲- علاقه‌مندان در صورتی که مایل باشند، می‌توانند نظریه‌های مختلف روند رشد و تکلم و نیز اختلالات مربوط به آن را در کتاب اختلالات رفتاری کودکان و روشهای اصلاح و ترمیم آن تألیف: دکتر مریم سیف‌نراقی و دکتر عزت‌الله نادری، مطالعه فرمایند.

۱۳- نادری، سیف‌نراقی، ۱۳۷۰

۱۴- شایان ذکر است که در جهت تهیه چک‌لیستها، نگارندگان این مطور علاوه بر بهره‌گیری از مطالعات و تجربیات دیگران، خود نیز در ایران به انجام پژوهشهایی مبادرت نموده‌اند و حاصل کار را به صورت چک‌لیستهای آمده در این تحقیق، ارائه داده‌اند.

۱۵- زمان مناسب برای بیان هر کلمه و عدد یک ثانیه توصیه می‌شود.

منابع

۱- امانت، ابراهیم (مترجم)، بتین، ری و هاگک، اولف (مؤلفان). دیرآموزی گویایی و زبان: برنامه‌ای برای تربیت دیرآموزان در خانه. تهران: انتشارات سهیل، ۱۳۴۸

۲- قاسم‌زاده، حبیب‌الله (مترجم) ویگوتسکی، ا.ا.س (مؤلف). اندیشه و زبان. تهران: نشر آفتاب، ۱۳۶۵

۳- سیف‌نراقی، مریم و نادری، عزت‌الله. اختلالات رفتاری کودکان و روشهای اصلاح و ترمیم آن. تهران: انتشارات بدر، ۱۳۷۰

۴- نادری، عزت‌الله و سیف‌نراقی، مریم. بررسی روند رشد تکلم و زبان فارسی کودکان از تولد تا ۲ سالگی. ارائه شده در نخستین کنفرانس زبان‌شناسی ایران، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۶۹

۵- نادری، عزت‌الله و سیف‌نراقی، مریم. روشهای تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی. تهران: تجدیدنظر دوم، چاپ سوم، انتشارات بدر، ۱۳۷۰

پرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی